

3. Масель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації у сільському господарстві. – К. : Вид-во УААН, 2010. – 334 с.

4. Яців І.Б. Регіональний ринок м'яса: Ефективне функціонування і перспективи розвитку : монографія / І.Б. Яців, С.Ф. Яців. – Львів : Вид-во "Світ", 2008. – 185 с.

Шибунько В.В., Васильчак С.В., Жидяк О.Р. Обоснование перспективных параметров развития регионального рынка мяса

За период трансформации производственных отношений экономика мясного скотоводства в Украине испытала существенные изменения, связанные с переходом к рыночной экономике. В условиях формирования рыночного механизма в отрасли, как и во всем сельском хозяйстве, приобрели развитие деструктивные процессы, которые привели к уменьшению объемов и эффективности производства мяса и мясных продуктов.

Ключевые слова: рынок мяса, фонд потребления, экономическая эффективность.

Shubynko V.V., Wasulchak S.V., Gidyak O.R. Substantiation of perspective parameters of regional market of meat development

For period of transformation of production relations the economy of the meat cattle breeding in Ukraine tested substantial changes, related to passing to the market economy. In the conditions of forming of market mechanism in industry, as well as in all of agriculture, destructive processes which resulted in diminishing of volumes and efficiency of production of meat and meat products purchased development.

Keywords: market of meat, fund of consumption, economic efficiency.

УДК 658.155.2

***Доц. О.О. Кундицький, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка***

**ПРО ПРИБУТОК ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ЗАОЩАДЖЕНЬ
ПІДПРИЄМСТВ**

Розглянуто прибуток, як особлива економічна категорія, що є основним джерелом заощаджень підприємств. Автор аналізує формування прибутку протягом десяти років за галузями економіки, його використання в сучасних умовах і в період командно-адміністративної економіки. Зростання загальної суми збитку і відсутність прибуткових галузей у виробничій сфері є однією з перших ознак погіршення справ у національній економіці. Крім того, у статті подаються конкретні рекомендації щодо зростання прибутку як джерела відтворення фізичного капіталу в Україні.

Ключові слова: прибуток, відтворення, фізичний капітал, інвестиції.

Прибуток є особливою економічною категорією, у якій поєднані дві взаємозалежні протилежності. З одного боку, прибуток виступає як результат використання капіталу в процесі господарської діяльності, з іншого, він є джерелом його формування і нагромадження. З огляду на це вчені звертають увагу на ту роль прибутку, яку він відіграє у сучасному ринковому господарстві у діяльності окремих підприємств і всієї економічної системи держави [1, 2].

Особливість прибутку як джерела формування заощаджень підприємств полягає в тому, що навіть якщо його не використовують для цих потреб на конкретному підприємстві, то, розподіляючись і перерозподіляючись у масштабах економічної системи держави, він іде на утворення і нагромадження капіталу інших суб'єктів підприємництва. В усіх випадках прибуток як джерело коштів забезпечує формування заощаджень підприємств.

Процес формування прибутку як головного джерела утворення заощаджень в економічній системі держави характеризується наведеними нижче даними (табл. 1).

Табл. 1. Формування прибутку в економіці України за (2000-2009 рр.)

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Прибуток, збиток (–)	13933,0	18740,6	14641,2	19643,3	44578,4	64370,8	76253,4	135897,9	8954,2	–42414,7
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	1752,4	899,1	–254,6	769,5	2768,0	3702,4	2731,8	7624,2	6041,8	7904,3
Промисловість	8834,6	8537,2	2866,5	7137,0	18936,9	28264,3	34699,6	43700,9	20243,2	–4659,8
Будівництво	40,3	722,8	–39,6	14,1	770,6	872,2	1603,1	1629,0	–6807,9	–5244,3
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1195,1	2352,0	4356,4	573,7	6930,2	9464,2	10334,8	16816,9	–28146,0	–8743,4
Діяльність готелів та ресторанів	–20,0	–27,2	–9,3	–73,9	–30,6	83,1	–63,2	–1,5	–1446,7	–641,8
Діяльність транспорту та зв'язку	706,7	4135,7	4269,4	5805,2	6665,6	9629,7	8499,7	11342,8	4518,9	10307,3
Фінансова діяльність	1211,7	2344,9	2358,1	4252,7	7058,0	9334,3	11664,7	22592,6	25042,5	–32665,5
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	92,5	–146,3	929,2	1187,0	1101,2	2636,0	6051,2	31731,2	–8796,6	–5156,8
Освіта	–	211,7	92,7	114,0	123,7	137,3	86,4	75,9	86,0	78,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	–	26,8	26,3	13,3	47,6	66,1	22,8	–6,8	–113,5	–50,1
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	46,0	–290,2	75,8	–79,5	255,8	81,3	546,0	411,5	–1768,2	–3493,2

*Складено за даними Держкомстату України [5]

За останні десять років процес формування прибутку в економіці України вирізнявся значною нестабільністю. Найбільший прибуток було отримано у 2007 р. – 135897,9 млрд грн, а найменший (збиток) у 2009 р. –42414,7 млрд грн (табл. 2).

Аналіз формування прибутку за галузями економіки свідчить, що протягом останніх десяти років основний обсяг прибутку в економічній системі було одержано підприємствами промисловості. На їхню частку припадало в 2001 р. – 47,8 %, у 2003 р. – 41,6 %, у 2005 р. – 41,7 %, у в 2007 р. – 31,12 %, а в 2008 р. – 36,56 % загального обсягу прибутку, що був створений в економіці країни.

Якщо в 2001 р. загалом в економіці збитковими були три групи підприємств із чотирнадцяти (підприємства готельного та ресторанного бізнесу, підприємства, які проводять операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам, підприємства, які надають колективні, громадські та особисті послуги), то в 2009 р. збитковими були одинадцять груп підприємств із чотирнадцяти. Прибутковими загалом в економіці були підприємства сільського, мисливського, лісового, транспортного господарств, підприємства зв'язку та підприємства, які працюють в галузі освіти. Зростання загальної суми збитку і відсутність прибуткових галузей у виробничій сфері є однією з перших ознак погіршення справ у національній економіці. Це підтверджується і тим, що в 2009 р. понад 1/3 підприємств реального сектору економіки оголосили себе збитковими,

що вказує на неефективність господарювання, прагнення до зниження фактично отриманого фінансового результату. Через неефективний рівень господарювання багато акціонерних і інших недержавних підприємств не лише не виплачують дивіденди на акції, а й є найбільшими боржниками із заробітної плати перед своїм персоналом, не виконують зобов'язання перед бюджетом і позабюджетними фондами. Цим самим завдається значний збиток усьому національному господарству, яке з превеликими труднощами долає наслідки системної кризи.

Табл. 2. Фінансові результати від звичайної діяльності підприємств до оподаткування

Роки	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
2001	18740,6	61,8	39803,4	38,2	21062,8
2002	14641,2	61,2	37410,7	38,8	22769,5
2003	19643,3	62,9	45817,0	37,1	26173,7
2004	44578,4	65,2	73694,7	34,8	29116,3
2005	64370,8	65,8	89165,1	34,2	24794,3
2006	76253,4	66,5	110648,6	33,5	34395,2
2007	135897,9	67,5	182994,4	32,5	47096,5
2008	8954,2	62,8	193669,1	37,2	184714,9
2009	-42414,7	60,1	144059,2	39,9	186473,9

*Розраховано за даними Держкомстату України [320-322]

Загальний прибуток підприємств у процесі свого розподілу і використання є одним із найважливіших складників заощаджень підприємств. Згідно з прийнятими стандартами бухгалтерського обліку, передбачено облік використання чистого прибутку на створення: резервного фонду. – Виплату дивідендів, поповнення статутного фонду, інші напрями використання. Причому пропорції визначає самостійно кожен суб'єкт господарювання.

Табл. 3. Розподіл прибутку промислових підприємств, у командно-адміністративній економіці %

	1970	1980	1985	1986
Отримано прибутку – всього	100	100	100	100
З нього:				
внесено в бюджет	62	60	58	55
залишено в розпорядженні підприємства зокрема:	38	40	42	45
- спрямовано на капітальні вкладення	14	4	5	4
- відраховано в фонди економічного стимулювання	14	17	15	19
- спрямовано на збільшення власних обігових коштів та на фінансування планових збитків	4	3	2	1

Необхідно зауважити, що за часів планової економіки Радянського Союзу основна роль в перерозподілі ресурсів належала державі. Регламентування державою порядку необмеженого вилучення у підприємств переважної частини прибутку (табл. 3), а також вилучення прибутку у вигляді вільного залишку під час встановлення суворого нормативного використання підприємствами решти

коштів, що залишалися, унеможливлювало перелив капіталу між підприємствами на основі прямих господарських зв'язків між ними [4, 129].

Проаналізувавши структуру використання прибутку в сучасних умовах, можна зробити такі висновки:

- більша частина прибутку підприємств витрачається на платежі до бюджету;
- майже не використовується прибуток на збільшення статутного фонду;
- мізерна частина прибутку спрямовується на виробничий розвиток, хоча прибуток є головним внутрішнім джерелом інвестиційної діяльності. На прибуток у розвинених країнах припадає близько 30 % капітальних витрат на інвестування.

В той же час частка прибутку у ВВП України за десять років зменшилася з 60 % до 4 %. [3, с. 8]. Це пов'язано з низкою причин, головні серед яких – погіршення фінансового стану підприємств фізичного сектору вітчизняної економіки, збільшенням відсотка збиткових підприємств (див. табл. 2). Зниження прибутковості підприємств супроводжується зменшенням їх заощаджень, що призводить до спаду відтворення фізичного капіталу. Економічна теорія і світова практика свідчать, що рівень відтворення фізичного капіталу перебуває в прямій залежності від прибутковості підприємств (частка прибутку, яка йде на виробничий розвиток). Таким чином, спад номінальної величини прибутку свідчить про неможливість використання прибутку як джерела заощаджень підприємств для відтворення фізичного капіталу у вітчизняній економіці.

Водночас під час аналізу прибутку як складника заощаджень необхідно враховувати певні особливості, що пов'язані з високою часткою тіньової економіки в Україні (за оцінками експертів – близько 40 %). З метою ухилення від сплати податків значна кількість вітчизняних підприємств занижує реальні обсяги отриманого прибутку. Таким чином, на інвестиційні потреби може бути використано тільки ту частину прибутку, що була зазначена в офіційній звітності. Така практика зменшує потенційні можливості нерозподіленого прибутку підприємств як джерела відтворення його фізичного капіталу.

Отже, можна зробити загальний висновок про зростання ролі та значення прибутку підприємств як інвестиційного ресурсу реального сектору економіки України. Однак прибуток є відносно дорогим джерелом інвестиційних коштів для підприємства, оскільки підлягає оподаткуванню. Поширена серед вітчизняних підприємств практика приховування реального прибутку з метою уникнення оподаткування призводить до невиробничого використання значної частки цього джерела коштів.

Зменшення загального рівня оподаткування підприємств, на наш погляд, не дасть бажаного результату в інвестиційній сфері. Одним з напрямів вирішення цієї ситуації може бути зменшення норми оподаткування прибутку підприємств, що спрямовується на відтворення фізичного капіталу.

Ситуація, що склалася з використанням прибутку, не сприяє нагромадженню заощаджень підприємств, а відповідно, – і відтворення фізичного капіталу підприємств. Для покращення ситуації, на наш погляд, доречним було б державне регулювання використання прибутку суто економічними методами. Зокрема:

1. Зменшення податку на прибуток на суму прибутку, що використовується на відтворення та модернізацію активної частини основних фондів. Так, ланцюгова реакція "зниження податкового тягаря → зростання чистого

прибутку і, відповідно, збільшення внутрішніх фінансових ресурсів суб'єктів господарювання → підвищення рентабельності інвестиційних проектів" каталізує інвестиційну діяльність і створить реальні умови для зростання сукупного доходу, що, своєю чергою, призведе до поповнення бюджету, що це в перспективі дасть змогу державі спрямовувати додаткові кошти на реалізацію державних інвестиційних програм.

2. Надання підприємствам дозволу на створення за рахунок прибутку спеціального "Інвестиційного фонду", замість існуючого резервного фонду, який внаслідок законодавчого неврегулювання практично не створюється, а якщо і створюється, то нараховані резервні фонди використовують не за призначенням. Так, цей фонд міг би створюватись за рахунок відрахувань – не більше ніж 30 % від суми прибутку до оподаткування, причому частина прибутку, яка йде в цей фонд, не оподатковується, а нагромаджені кошти може бути використано лише на відтворення фізичного капіталу підприємства. На наш погляд, перевага тут ще й у тому, що підприємства, які створюють цей фонд, були б зацікавлені показувати більший прибуток, а не приховувати його.

Внесення подібних змін до Закону "Про оподаткування прибутку підприємств" сприяло б зростанню прибутку як складника заощаджень підприємств.

Кундыцкий О.О. О прибыли как основном источнике сбережений предприятий.

Рассмотрена прибыль, как особенная экономическая категория, которая является основным источником сбережений предприятий. Автор анализирует формирование прибыли в течение десяти лет по отраслям экономики, ее использование в современных условиях и в период командно-административной экономики. Рост общей суммы убытка и отсутствие прибыльных отраслей в производственной сфере является одним из первых признаков ухудшения дел в национальной экономике. Кроме того, даны конкретные рекомендации относительно роста прибыли как источника воссоздания физического капитала в Украине.

Ключевые слова: прибыль, воссоздание, физический капитал, инвестиции.

Kundytskyy O.O. About an income how the basic source of economies of enterprises is

In the given article an income is considered, how the special economic category is that is the basic source of economies of enterprises. An author analyses forming of income during ten years after industries of economy, his use in modern terms and in the period of command-administrative economy. Growth of lump sum of loss and absence of profitable industries in a production sphere is one of the first signs of worsening of businesses in a national economy. In addition, in the article concrete recommendations in relation to growth are given to the income as sources of recreation of physical capital in Ukraine.

Keywords: income, recreation, physical capital, investments.

Література

1. Даниленко А.І. Фінансові проблеми реального сектора економіки та шляхи їх вирішення (наукова доповідь) / А.І. Даниленко, М.І. Савлук, О.Д. Василик та ін. // НАН України, Ін-т економіки. – К. : Вид-во "Лібра", 2001. – 49. – С. 189.
2. Кондратьєв О.В. Фактори забезпечення фінансової стійкості підприємства / О.В. Кондратьєв // Фінанси України. – 1997. – № 9. – С. 73-77.
3. Коробов М.Я. Фінанси промислового підприємства / М.Я. Коробов. – К. : Вид-во "Либідь", 1995. – 236 с.

4. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д.М. Черваньов, А.І. Нейкова. – К. : Вид-во "Знання", 1999. – 516 с.

5. Статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 330.322

Доц. І.Н. Карпунь, канд. екон. наук –
Львівський ДІНТУ ім. В. Чорновола

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК РІЗНОВИД ІННОВАЦІЙ

Як переконує практика, основним джерелом забезпечення успіху подальшого економічного розвитку стає сукупність знань, їхнє конкурентне використання й наукові інновації, якими володіє так званий "інтелектуальний капітал". Зростання частки ресурсу "знання" у вартості продукту інноваційнозорієнтованого виробництва спонукає промисловість підвищувати кваліфікацію працівників, застосовувати нові технології, управляти капіталізацією розуму.

Ключові слова: інвестування, інновації, інвестиційний менеджмент.

Постановка проблеми. За даними В.П. Симиноженка [1], виробництво і застосування сучасних знань забезпечує 50 % зростання національного багатства Європейських країн.

У широкому розумінні, інтелектуальний потенціал охоплює культурно-освітні, науково-технологічні й креативно-когнітивні можливості людської спільноти (колективу, народу, країни), якщо здатні усвідомлено приймати раціональні, глибоко обґрунтовані рішення, розв'язувати складні суперечності. Саме тому [2] сучасна цивілізація зосередила зусилля на нагромадженні знань – ресурсу, який став основою інтелектуального розвитку, і в процесі залучення його у господарський обіг країни забезпечує перехід до суспільства знань та утвердження поняття глобальної економіки знань, перетворення знань на джерело суспільного і соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд і аналіз літературних джерел показав, що цій проблемі присвячено численні наукові розробки відомих вітчизняних і зарубіжних учених: Л.І. Абалкіна, О.І. Амоші, І.А. Бланка, А.Б. Гончарова, А.С. Гальчинського, О.Д. Данилова, О.Є. Кузьміна, І.І. Лукінова, А.В. Мертенса, Т.В. Майорової, А.А. Пересади, В.А. Отецького, А.І. Сухорукової, Л.Н. Свириної, А.А. Чухна, В.Г. Федоренко, Д.М. Черваньова, С.Г. Школярюка, Г.О. Швиденко, та іноземних – М.Г. Брауна, Г.І. Бірмана, Е. Денісона, Д. Диксона, П. Друкера, Дж.М. Кейнса, І.В. Ліпсіса, Г. Марковіца, Й. Шумпетера, М. Міллера, Ф. Модільяні, М. Портера, Б. Санто, Р. Тостера, В. Шарпа та інші.

Мета дослідження. Нині спостерігаємо досить вдалі спроби вимірювання й економічної оцінки інтелектуального капіталу та його складових, зведення їх до річного звіту, пошук зв'язків між інтелектуальним капіталом і вартістю компанії, її фінансовим капіталом, тому надзвичайно важливо не зупинятись на досягнутому та продовжити глибинні дослідження інтелектуальних інвестицій як різновиду інновацій.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в умовах ринкової економіки одним з головних джерел одержання промисловістю інвестицій для свого розвитку є емісія цінних паперів (акцій) та їх розміщення на фондових ринках. Як відомо, обсяг емісії залежить від величини ринкової капіталізації виробництва. Визначальну роль в обсязі інвестицій відіграє рівень доходності та ліквідності акцій.